

УДК 330.34:636.2/4(477.41)

ЩОДО РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА В КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ (НА ПРИКЛАДІ СВК АГРОФІРМИ «ПЕРЕМОГА»)

Мірзоєва Т.В., Шевченко Н.Ю.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Досліджено сучасний стан розвитку тваринництва в Київській області. Зокрема, проаналізовано динаміку поголів'я ВРХ і свиней в області, динаміку виробництва продукції скотарства й свинарства, основні показники економічної ефективності виробництва продукції тваринництва. Приділено увагу факторам, що впливають на розвиток тваринництва, зокрема скотарства й свинарства. Запропоновано шляхи щодо зниження збитковості даної галузі з урахуванням особливостей розвитку в умовах сьогодення.

Ключові слова: Київська область, розвиток тваринництва, скотарство, свинарство, поголів'я ВРХ і свиней, економічна ефективність виробництва продукції тваринництва.

Постановка проблеми. Головною економічною задачею, яка стоїть нині перед сільським господарством, є підвищення його ефективності на основі впровадження інновацій. Адже, тільки ефективне сільськогосподарське виробництво спроможне в повній мірі виконувати покладені на нього завдання – задовольняти потреби населення в продуктах харчування та забезпечувати сировиною переробні підприємства. В контексті цього важлива роль відводиться розвитку галузі тваринництва в аграрній сфері нашої держави. Так, для задоволення потреб населення країни в тваринницькій продукції забезпеченість на рік повинна становити: м'ясом – 80 кг, молоком – 400 кг у розрахунку на одиницю

населення. Проте нині обсяги виробництва продукції галузі тваринництва не задовольняють сучасні потреби – наприклад молока в Україні виробляється на рік лише 275 кг на душу населення. Забезпеченість населення молочними продуктами випереджає потребу в м'ясі. Попит на молоко й продукти його переробки задовольняють споживачів на 80–85%, а по м'ясу – менш ніж на 40% [4].

У процесі реформування сільськогосподарських підприємств у період переходу до ринкових умов господарювання, відбулася або повна ліквідація великих тваринницьких комплексів, або їх поділ на дрібні, що супроводжувалось різким скороченням поголів'я худоби.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку тваринництва в Україні присвячено багато наукових досліджень та праць відомих науковців економістів-аграрників – В.Г. Андрійчука, О.М. Бородіної, А.Д. Діброви, С.М. Кваші, П.Т. Саблука, О.М. Шпичака та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на те, що проблемам розвитку тваринництва в країні загалом і в Київській області, зокрема, приділяло увагу багато науковців і практиків, необхідними є подальші дослідження даного питання з урахуванням тенденцій сьогодення. Минулий 2015-й рік приніс вітчизняним аграріям збільшення податкового навантаження, здорожчання енергетичних ресурсів і кормів. Одні тільки комбікорми, порівняно з 2014 роком подорожчали на 120% і далі дорожчать відповідно до того, як дешевшає гривня. Тому наразі є актуальним додатковий аналіз розвитку тваринництва, особливо на території Київської області, так як даний регіон є визначальним для розвитку національної економіки.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз розвитку тваринницької галузі в Київській області загалом і на прикладі СВК агрофірма «Перемога», зокрема, та окреслення шляхів підвищення ефективності цієї галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вступ України до СОТ супроводжується посиленням конкурентного навантаження на окремі галузі сільського господарства, зокрема тваринництво. З метою пом'якшення цього навантаження державою вживаються окремі заходи з регулювання продовольчих ринків, створюються сприятливі умови для посилення конкурентних переваг української сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки на внутрішньому і зовнішньому ринках. Але, слід зауважити, що розвиток вітчизняної галузі тваринництва відбувається в дуже складних умовах, що є вкрай негативним моментом, оскільки тваринництво – особлива галузь сільського господарства, стан розвитку якої вагомо впливає на економічний потенціал АПК країни, на всі сфери суспільного виробництва й на життя населення.

Що стосується розвитку такого напрямку тваринництва як скотарство, то нині в Україні переважна більшість поголів'я корів (77,5%) утримується в особистих підсобних господарствах, які виробляють близько 73% молока, забезпечуючи при цьому майже 50% сировинних потреб молокопереробної галузі [5]. На кожну тисячу чоловік населення припадає 58 голів корів, а середній річний надій становить близько 3900 літрів. Для порівняння – на сьогодні в США цей показник складає 40 корів на одну тисячу чоловік, в Англії – 44, у Канаді – 41, у країнах ЄС – 45-48, в Росії – 66.

Київська область займає 2 місце в Україні за обсягом виробництва сільськогосподарської продукції. Область є одним із лідерів у виробництві продукції тваринництва в Україні, зокрема за обсягами виробництва м'яса худоби та птиці всіма категоріями господарств область займає 3 місце. Скотарство молочно-м'ясного напрямку тривалий час є головною галуззю тваринництва Київської області. Протягом 1991-2015 рр. поголів'я ВРХ в області скоротилося у 8,8 разів (в Україні загалом – у 5,3 рази), у тому числі корів – у 6 разів.

Через значний спад поголів'я виробництво молока за цей період зменшилося у 3,3 рази [1]. Нині в підприємствах Київської області зосереджено 56,6% великої рогатої худоби, а у господарствах населення – 37,2% поголів'я, що є найнижчим показником по Україні [2].

Станом на 01.01.2016 р. поголів'я ВРХ в Київській області налічувало 138,4 тис голів (табл. 1), що становить 3,6% від загального поголів'я України. Це на 11,2% і 15,8% менше, ніж у 2011 і 2014 рр. відповідно. Негативна тенденція простежується і в динаміці поголів'я корів, кількість яких зменшилася на 14,8 тис голів або на 10% порівняно з 2011 р. Статистичні дані свідчать про складний стан молочної галузі, незважаючи на те, що виробництво молока займає важливе місце у великотоварному виробництві та у формуванні продовольчої безпеки регіону.

Ключовим напрямком у галузі тваринництва та в аграрному секторі в цілому є свинарство. Темпи розвитку вітчизняного свинарства так як і скотарства, порівняно невисокі. Якщо в 1990 році поголів'я свиней в країні становило майже 22 млн, то нині ця цифра суттєво зменшилася й коливається на рівні 7 млн. У Київській області протягом 2011-2015рр. поголів'я свиней збільшилося на 19,8 тис голів або на 3,9% (табл. 1). За чисельністю поголів'я свиней в усіх категоріях господарств область займає рангове 3 місце [6]. Чого тільки варта діяльність ТОВ СП «Нива Переяславщини», виробництва якого розміщені на території Згурівського й Баришівського районів Київської області, а виробничі потужності складають 6 свинокомплексів по 30 тис голів кожний.

Таблиця 1
Поголів'я великої рогатої худоби
в Київській області та свиней (тис голів)

Роки	2011	2012	2013	2014	2015
Види тварин					
ВРХ	150,6	148,3	154,9	146,6	135,8
у тому числі корови	80,9	79,3	78,6	76,9	73,2
Свині	507,9	508,7	523,5	485,3	527,7

Джерело [2]

На розвиток свинарства, як і на розвиток тваринництва в цілому суттєво впливає ціна на корми для тварин, оскільки прибутковість виробництва та реалізації продукції свинарства визначають дві складові: ціна (відіграє ключову роль) і собівартість (стаття витрат «Корми» займає найбільшу питому вагу в структурі собівартості виробництва продукції свинарства) [3]. Розвиток же свинарства в Україні характеризується нераціональним використанням власної кормової бази, так як значна частина вітчизняного фуражного зерна йде на експорт.

Динаміка поголів'я худоби в СВК агрофірма «Перемога» (Київська область, Кагарлицький район, с. Бурти) аналогічна динаміці в Київській області (табл. 2). Так, поголів'я ВРХ у СВК агрофірма «Перемога» (Київська область, Кагарлицький район, с. Бурти) протягом 2012-2014 рр. зменшилося на 164 гол. або на 20,2%, поголів'я корів – на 100 гол. або на 20%, поголів'я свиней збільшилося на 12 гол. або на 23%.

Обсяги виробництва продукції скотарства в агрофірмі протягом досліджуваного періоду скоротилися. Зокрема, виробництво молока зменшилося на 1360 ц або на 6,3%; м'яса ВРХ у забійній масі на 114 ц або на 18,7%. Виробництво ж м'яса свиней у забійній масі збільшилося на 20 ц або на 29,9%.

Таблиця 2
Динаміка виробництва продукції галузі тваринництва в СВК агрофірма «Перемога» (Київська область, Кагарлицький район, с. Бурти)

Показник	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Поголів'я:			
ВРХ, тис. гол.:	811	676	647
в т.ч. корів	500	450	400
Свиней	52	29	64
Виробництво продукції, ц:			
- молока	21586	20149	20226
- м'яса у забійній вазі			
· ВРХ	611	445	497
· Свиней	67	38	87
Річний удій молока від 1 корови, кг	4317	4476	5056
Середня вага 1 голови, кг			
· ВРХ	196,5	196,9	201,2
· свиней	128,8	131,03	135,9
Середньодобовий приріст, г:			
· ВРХ	538	539	551
· Свиней	352	358	372
Питома вага продукції, % м'ясо-молочного скотарства в продукції сільського господарства	44,4	50,4	77,6
продукції свиней	1,06	2,3	1,8

Розроблено авторами за даними річної звітності СВК агрофірма «Перемога»

Позитивним у розвитку тваринництва в досліджуваному підприємстві є й те, що в період із 2012 по 2014 р. збільшився річний удій молока від 1 корови – на 739 кг та на 17,1%. Дещо зросла середня вага 1 голови ВРХ і свиней – на 4,7 кг і 7,1 кг або на 2,4% і 5,5% відповідно та змінився в сторону збільшення середньодобовий приріст: ВРХ – на 13 г або на 2,4%, свиней – на 20 г або на 5,7%.

Розроблено авторами за даними річної звітності СВК агрофірма «Перемога»

На підставі проаналізованих фактів, можна припустити, що в агрофірмі намагаються збільшити продуктивність тварин за рахунок удосконалення раціону годівлі.

Аналіз даних табл. 3 свідчить, що виробництво продукції тваринництва в досліджуваному підприємстві переважно є збитковим за винятком виробництва молока. Прибуток, отриманий від виробництва молока в 2014 році збільшився на 1440,1 тис грн або на 98,5% порівняно з 2012 роком, а рівень рентабельності даного напрямку зріс на 28 п.п. Деяка позитивна тенденція прослідковується щодо зменшення збитковості у виробництві м'яса ВРХ: так у 2014 р. порівняно з 2012 р. збитковість даного виробництва зменшилась на 9,4%. Що стосується свинарства, то на кінець досліджуваного періоду його збитковість становила 64,4%.

Попри великі труднощі, сільськогосподарські виробники Київської області все ж таки нама-

гаються розвивати галузь тваринництва. Нещодавно у Яготинському та Згурівському районах області було споруджено великі тваринницькі комплекси, сучасні молочні ферми. Також нові ферми з високопродуктивними породами корів з'явилися в Кагарлицькому районі [7]. На території Київщини функціонує ТДВ «Терезине» – роботизований молочно-товарний комплекс у Білоцерківському районі, ТОВ «Стара ферма» в Бориспільському районі, ТОВ «Українська молочна компанія» в Згурівському районі та ін. [2].

Таблиця 3
Економічна ефективність виробництва продукції тваринництва в СВК агрофірма «Перемога» (Київська область, Кагарлицький район, с. Бурти)

Показник	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2014 р. у % до 2012 р.
Собівартість 1 ц продукції, грн				
- молока	280,04	323,06	284,0	101,4
- м'яса у забійній вазі				
ВРХ	4620	5002	5429,2	117,5
Свиней	4465,7	7894,3	4463,6	99,95
Собівартість 1 ц реалізованої продукції, грн				
- молока	219,9	222,6	214,5	109,8
- м'яса у забійній вазі				
ВРХ	1951,3	1357,2	1501,2	76,9
Свиней	853,3	415,4	5114	зб. у 6 р.
Середня ціна реалізації 1 ц продукції, грн				
- молока	280,1	278,0	334,0	119,2
- м'яса у забійній вазі				
ВРХ	1057,8	852,7	954,8	90,3
Свиней	782,1	1262,1	1821,5	232,9
Прибуток (збиток) на 1 ц реалізованої продукції, грн				
- молока	60,2	55,4	119,5	198,5
- м'яса у забійній вазі				
ВРХ	-893,5	-504,4	-546,4	61,2
Свиней	-71,2	846,7	-3292,5	зб. у 46 р.
Рівень рентабельності, %				
- молока	27,3	24,8	55,74	x
- м'яса у забійній вазі				
ВРХ	-45,8	-37,2	-36,4	x
Свиней	-8,3	203,4	-64,4	x

Стимулом для збільшення виробництва м'ясної та молочної продукції виробниками області є наявність потужного споживчого ринку, що формується в основному столичними споживачами.

Висновки з даного дослідження і перспективи. Сільське господарство Київської області займає домінуючі позиції в Україні. Це відбувається не стільки за рахунок сприятливих ґрунтово-кліматичних умов, скільки завдяки впливу столичного міста і, відповідно, наявності величезного попиту міського населення на продовольчу продукцію. Проте, не дивлячись на це, галузь

тваринництва в Київській області загалом і в досліджуваному підприємстві, зокрема, є переважно збитковою. Для того, щоб знизити збитковість галузі, на нашу думку, виробникам доцільно: 1) оптимізувати витрати на виробництво продукції. Джерелами оптимізації витрат можуть бути зниження витрат на енергоносії шляхом впровадження власних біогазових установок і підвищення ефективності праці шляхом вдосконалення технологій, навчання та системи мотивації працівників; 2) шукати варіанти здешевлення

комбікормів шляхом застосування нових їх видів; 3) оптимізувати раціон годівлі тварин шляхом підбору правильних інгредієнтів. В короткостроковій перспективі це може призвести до підвищення вартості годівлі, в довгостроковій – витрати на годівлю будуть зменшуватися, так як продуктивність, наприклад, молочних корів суттєво підвищиться. Загалом, впровадження інноваційних підходів в процесі виробництва продукції тваринництва може зумовити підвищення його ефективності.

Список літератури:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Головне управління статистики Київської області. [Електронний ресурс] <http://oblstat.kiev.ukrstat.gov.ua/>
3. Кісіль Д. Т. Невідкладні завдання у розвитку свинарства / Д. Т. Кісіль // Сільський господар. – 2005. – № 5-6. – С. 8-10.
4. Окопний О. М. Відродження тваринництва в Україні та напрями його розвитку / О. М. Окопний // Економіка АПК. – 2010. – № 5. – С. 8-14.
5. Фененко А. Молочне тваринництво потрібно модернізувати / А. Фененко, В. Ткач // Аграрний тиждень Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://a7d.com.ua/>
6. Характеристика Київської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://invest-koda.org.ua/>
7. The state and prospects of the agricultural development investments and financing in Kiev region. Kyiv NNC «IAE» (Ukrainian). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: mmi.fem.sumdu.edu.ua

Мирзоева Т.В., Шевченко Н.Ю.

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

ОТНОСИТЕЛЬНО РАЗВИТИЯ ОТРАСЛИ ЖИВОТНОВОДСТВА В КИЕВСКОЙ ОБЛАСТИ (НА ПРИМЕРЕ СПК АГРОФИРМЫ «ПЕРЕМОГА»)

Аннотация

Исследовано современное состояние развития животноводства в Киевской области. В частности, проанализирована динамика поголовья КРС и свиней в области, динамика производства продукции скотоводства и свиноводства, основные показатели экономической эффективности производства продукции животноводства. Уделено внимание факторам, которые влияют на развитие животноводства, в частности скотоводства и свиноводства. Предложены пути относительно снижения убыточности данной отрасли с учетом особенностей развития в условиях современности.

Ключевые слова: Киевская область, развитие животноводства, скотоводство, свиноводство, поголовье КРС и свиней, экономическая эффективность производства продукции животноводства.

Mirzoeva T.V., Shevchenko N.Y.

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

FOR THE DEVELOPMENT OF THE LIVESTOCK SECTOR IN KYIV REGION (FOR EXAMPLE APC AGRICULTURAL FIRM «PEREMOGA»)

Summary

Modern development of stock-raising status is investigational in the Kyiv area. In particular, the dynamics of population of BPX and pigs is analysed in areas, dynamics of production of goods of the cattle breeding and pig breeding, basic indexes of economic efficiency of production of goods of stock-raising. Paid attention to the factors that influence on development of stock-raising, in particular cattle breeding and pig breeding. Ways are offered in relation to the decline of unprofitableness of this industry taking into account the features of development in the conditions of present time.

Keywords: Kyiv area, development of stock-raising, cattle breeding, pig breeding, population of BPX and pigs, economic efficiency of production of goods of stock-raising.